

Protocol statusbeheer IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk)

Versie 1.2 (15 mei 2024)

1. Kader

Met ingang van 1 april 2018 is de landelijke aanpak van IBR gestart onder verantwoordelijkheid van de Themagroep Rundergezondheid (DKR) (zie: <https://www.zuivelnl.org/over-zuivelnl/samenstelling-thema-en-stuurgroepen>) die is ingericht om sector-breed beleid op het vlak van diergezondheid inhoud te geven. Leden van DKR vertegenwoordigen melkveehouders, vleesveehouders, zuivelondernemingen en de vleeskalverenbranche. Tot het moment waarop regelgeving van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in werking treedt, besluiten zij gezamenlijk over de collectieve aanpak van IBR.

ZuivelNL is op verzoek van de partijen in DKR regelinghouder en beheert daarmee de protocollen op grond waarvan bedrijven statussen krijgen toegekend, opgeschort of ingetrokken. ZuivelNL stelt ook een lijst op van laboratoria waarvan de uitslagen geldig zijn in het kader van de collectieve aanpak. Op verzoek van ZuivelNL beoordeelt Wageningen Bioveterinary Research (WBVR, Nederlands referentielaboratorium) laboratoria om vast te stellen of de geleverde kwaliteit voldoende is en te zorgen dat uitslagen uitwisselbaar zijn.

Zuivelondernemingen aangesloten bij NZO hebben in hun leveringsvoorwaarden en/of kwaliteitsborgingsystemen opgenomen dat hun leden/leveranciers zich vóór april 2018 moesten hebben aangemeld voor één van de programma's om IBR-vrij te worden.

ZuivelNL wijst één of meer partijen aan die de praktische uitvoering van de bestrijding ter hand nemen. Het gaat om beheer van gegevens, het toekennen en beheren van bedrijfsstatussen, het faciliteren van veehouders en dierenartsen en het beschikbaar hebben van een helpdesk voor veterinaire en administratieve vragen. De aangewezen partij gebruikt hiervoor gegevens uit I&R, informatie over bedrijfsstatussen, laboratoriumuitslagen en gegevens over klinische verschijnselen. Rundveebedrijven die willen deelnemen moeten zich daarvoor aanmelden/een overeenkomst sluiten bij/met de door ZuivelNL aangewezen partij (hierna: statusbeheerder).

De statusbeheerder informeert veehouders en dierenartsen over te ondernemen acties (aansturing: informeren over en zo nodig herinnering aan monsternames, afvoer van dieren e.a.) en kan worden benaderd voor vragen met betrekking tot het beheer van statussen. Toegelaten laboratoria leveren uitslagen aan een centrale databank onder beheer van ZuivelNL. De statusbeheerder gebruikt uitslagen uit deze databank voor het statusbeheer en baseert zich voor het statusbeheer op dit protocol.

Dit protocol beschrijft op welke basis statussen worden toegekend, opgeschort of ingetrokken voor bedrijven die hebben gekozen voor IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk).

2. Uitgangspunten

Voor uitvoering van zijn verplichtingen onder dit protocol sluit de veehouder een overeenkomst betreffende deelname aan de collectieve bestrijding van IBR, via het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk), met de statusbeheerder. Kosten voor de deelname worden door de statusbeheerder in rekening gebracht bij de deelnemer.

Behalve dat de statusbeheerder de bedrijfsstatus vaststelt conform dit protocol, zal de statusbeheerder aan de deelnemer en diens dierenarts informatie verstrekken over statuswijzigingen en uit te voeren acties (aansturing).

De statusbeheerder zal een deelname aan de bestrijding van IBR op basis van dit protocol alleen starten:

- indien het bedrijf gedurende 6 maanden vóór de datum van aanvraag van de deelname bij de statusbeheerder geen deelnemer is geweest aan de bestrijding volgens een van de door ZuivelNL vastgestelde protocollen, óf
- indien gedurende 6 maanden vóór de datum van aanvraag tot deelname een deelname op basis van dit of een van de andere door ZuivelNL vastgestelde protocol is beëindigd, er geen andere onderzoeken of acties verwacht worden dan het bewakingsonderzoek onverdacht of het bewakingsonderzoek vrij.

Diagnostiek

Deelnemers zijn gehouden om alle diagnostiek voor het aantonen van IBR-infecties, via detectie van antistoffen tegen het gE-eiwit van het IBR-virus (BoHV1) te laten uitvoeren door een daarvoor door ZuivelNL toegelaten laboratorium. Diagnostiek voor het aantonen van IBR-virus wordt uitgevoerd door GD. Indien de uitslag van de diagnostiek gunstig is, betekent dit dat er in geen enkel monster IBR-virus is gevonden of gE-antistoffen zijn aangetoond. Een ongunstige uitslag betekent dat er in één of meer monsters wél IBR-virus is gevonden of gE-antistoffen zijn aangetoond. Ook een dubieuze uitslag wordt beschouwd als ongunstig. Een onvolledige uitslag betekent dat er minder onderzoek heeft plaatsgevonden dan op basis van dit protocol werd verwacht.

De basis van de collectieve bestrijding van IBR is de Identificatie en Registratie (I&R) van de runderen. Een correcte naleving van de Regeling Identificatie en Registratie is dan ook een voorwaarde voor het verkrijgen van de statussen volgens dit protocol.

Monstername

Alle bloedmonsters worden genomen door de op het bedrijf praktiserende dierenarts. De dierenarts draagt (in opdracht en onder verantwoordelijkheid van de deelnemer) zorg voor het correct en geborgd nemen en identificeren van de monsters van de runderen en voor het verzenden van het materiaal.

Alle tankmelkmonsters worden genomen door:

- een RMO-chauffeur of
- de op het bedrijf praktiserende dierenarts of
- een hiervoor geaccrediteerde monsternemer.

3. Intakeonderzoek

3.1. Status tijdens intakeonderzoek

Zodra de deelname is geregistreerd door de statusbeheerder, krijgt het bedrijf de status “in onderzoek”. Na aansturing voor het intakeonderzoek wordt binnen 4 weken een uitslag verwacht.

3.2. Intakeonderzoek

Het intakeonderzoek bestaat uit individueel bloedonderzoek op IBR gE-antistoffen bij alle runderen ouder dan 12 maanden, of, indien zich op het moment van aansturing in de leeftijdscategorie van 0 tot 12 maanden runderen bevinden, afkomstig van een bedrijf dat niet de status “vrij” had, bij alle runderen ouder dan 7 dagen.

Indien er op het bedrijf geen runderen aanwezig zijn, krijgt het bedrijf direct de status “vrij” en gaat het door naar het bewakingsonderzoek “vrij” (zie punt 4).

3.3. Uitslag intakeonderzoek ongunstig bij meer dan 10% —> status in onderzoek

Wanneer de uitslag van het intakeonderzoek ongunstig is bij meer dan 10% van de dieren wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

3.4. Uitslag intakeonderzoek ongunstig bij 10% of minder van de onderzochte runderen

Wanneer de uitslag van het intakeonderzoek ongunstig is bij 10% of minder van de onderzochte dieren, dan is het nodig om alle runderen met een ongunstig uitslag af te voeren. Het bedrijf krijgt hierover bericht van de statusbeheerder. Afvoer dient plaats te vinden binnen 8 weken na dit bericht. Na afvoer van deze runderen behoudt het bedrijf de status “in onderzoek”. Als binnen de afvoerperiode een heronderzoek plaatsvindt van de runderen waarbij IBR gE-antistoffen zijn aangetoond, is het heronderzoek doorslaggevend.

3.4.1. Tankmelkonderzoek na afvoer van runderen met een ongunstige uitslag

Wanneer IBR gE-antistoffen waren aangetoond bij een of meer runderen, wordt het bedrijf na afvoer daarvan aangestuurd voor tankmelkonderzoek op IBR gE-antistoffen. Dit tankmelkonderzoek dient tussen 4 en 8 weken na afvoer van het laatste af te voeren rund te worden uitgevoerd en de uitslag bekend te zijn.

3.4.1.1. Tankmelkonderzoek ongunstig —> status ‘in onderzoek’

Indien bij het tankmelkonderzoek IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

3.4.1.2. Tankmelkonderzoek gunstig —> status vrij

Indien bij het tankmelkonderzoek geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, krijgt het bedrijf de status “vrij”.

3.4.1.3. Tankmelkonderzoek niet tijdig uitgevoerd —> status onbekend

Wordt het tankmelkonderzoek niet tijdig uitgevoerd, dan krijgt het bedrijf de status “onbekend”.

3.4.2. Runderen niet afgevoerd —> status onbekend

Wanneer runderen waarbij IBR gE-antistoffen waren aangetoond niet binnen de aangegeven termijn worden afgevoerd krijgt het bedrijf de status “onbekend”. Nadat de runderen alsnog zijn afgevoerd kan de deelnemer bij de statusbeheerder een verzoek indienen om opnieuw intakeonderzoek uit te voeren.

3.5. Intakeonderzoek niet tijdig en/of onvolledig —> onbekend

Wanneer de voor het intakeonderzoek benodigde uitslag niet binnen de aangegeven termijn van 28 dagen na aansturing is ontvangen, wijzigt de status van het bedrijf van “in onderzoek” in “onbekend”.

3.6. Uitslag intakeonderzoek gunstig —> status vrij

Wanneer het intakeonderzoek tijdig en volledig wordt uitgevoerd en daarbij geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, krijgt het bedrijf de status “vrij”.

4. Bewakingsonderzoek vrij

Nadat het bedrijf de status “vrij” heeft gekregen, volgt het bewakingsonderzoek vrij. Dit bewakingsonderzoek bestaat uit een maandelijks tankmelkonderzoek op IBR gE-antistoffen. De eerste aansturing van het bewakingsonderzoek vrij vindt plaats een maand na het verkrijgen van de status IBR-vrij en daarna elke maand.

Na aansturing heeft de deelnemer 1 maand de tijd om te zorgen dat de uitslag bekend is.

4.1. Uitslag bewakingsonderzoek vrij ongunstig —> status observatie

Wanneer bij het bewakingsonderzoek vrij in de tankmelk IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt het bedrijf aangestuurd voor een heronderzoek in tankmelk op IBR gE-antistoffen. Het bedrijf krijgt de status “observatie”.

Na aansturing heeft de deelnemer 1 maand de tijd om te zorgen dat de uitslag van het heronderzoek bekend is.

4.1.1. Uitslag heronderzoek ongunstig —> status in onderzoek

Wanneer ook bij het heronderzoek in de tankmelk IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

4.1.2. Uitslag heronderzoek gunstig —> status vrij

Wanneer bij het heronderzoek in de tankmelk geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, dan krijgt het bedrijf de status “vrij” terug.

4.2. Uitslag bewakingsonderzoek vrij gunstig —> status vrij

Het bewakingsonderzoek vrij is gunstig als het tijdig en volledig wordt uitgevoerd en er geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond. Wanneer bij het bewakingsonderzoek vrij geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond behoudt het bedrijf de status “vrij”.

4.3. Bewakingsonderzoek vrij niet tijdig uitgevoerd → onbekend

Wordt het bewakingsonderzoek vrij niet tijdig uitgevoerd, dan krijgt het bedrijf de status “onbekend”. Indien echter binnen 1 maand na het verstrijken van de termijn (zie 4.1.) alsnog een gunstige uitslag bekend is, krijgt het bedrijf de status “vrij” terug.

5. Aanvoercontrole

5.1. Inhoud aanvoercontrole

De statusbeheerder voert een aanvoercontrole van runderen uit bij alle deelnemers. Bij aanvoer van runderen van een bedrijf dat voor IBR niet de status “vrij” heeft, wordt het bedrijf aangestuurd voor bloedonderzoek op IBR gE-antistoffen bij de aangevoerde runderen.

De periode om voor dit onderzoek een uitslag aan te leveren is 8 weken, te rekenen vanaf de datum van aanvoer. Een bedrijf met de status “vrij” ontvangt na aanvoer van een bedrijf dat voor IBR niet de status “vrij” heeft, onmiddellijk de status “observatie”. Bedrijven met een andere status behouden die status.

Indien binnen de 8 weken de aangevoerde runderen zonder bloedonderzoek zijn afgevoerd, is de afhandeling gelijk aan situaties waarbij na de aanvoercontrole IBR gE-antistoffen worden aangetoond (zie punt 5.2).

5.2. Antistoffen aangetoond bij aanvoercontrole

Het is nodig om elk rund met IBR gE-antistoffen af te voeren. Het bedrijf krijgt hierover bericht van de statusbeheerder. Afvoer dient plaats te vinden binnen 7 dagen na dit bericht. Indien afvoer binnen 7 dagen op grond van wettelijke eisen niet is toegestaan, dan dient afvoer plaats te vinden binnen 7 dagen na verstrijken van de wettelijke termijn.

5.2.1. Eerste bewakingsonderzoek vrij na afvoer ongunstig → status in onderzoek

Indien bij het bewakingsonderzoek vrij 4-8 weken na afvoer van alle runderen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

5.2.2. Eerste bewakingsonderzoek vrij na afvoer gunstig → status vrij

Indien bij het bewakingsonderzoek vrij 4-8 weken na afvoer van alle runderen geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, krijgt het bedrijf de status “vrij” terug.

5.2.3. Runderen niet afgevoerd → status onbekend

Wanneer runderen waar IBR gE-antistoffen waren aangetoond bij aanvoercontrole niet binnen de aangegeven termijn worden afgevoerd krijgt het bedrijf de status “onbekend”, totdat de runderen met IBR gE-antistoffen zijn afgevoerd. De deelnemer kan niet naar IBR-vrij (route vaccinatie) overgaan. Eerst indien na afvoer van alle runderen bij het bewakingsonderzoek vrij 4-8 weken geen IBR gE-antistoffen worden aangetoond, krijgt het bedrijf de status ‘vrij’ terug.

5.3. Geen antistoffen aangetoond bij aanvoercontrole → status vrij

Wanneer het bloedonderzoek volledig en tijdig is uitgevoerd en geen IBR gE-antistoffen zijn aangetoond, dan krijgt het bedrijf de status ‘vrij’ terug. Een bedrijf met een andere status gaat verder met status en de onderzoeksfase waarin het zich bevindt.

5.4. Aanvoercontrole niet tijdig uitgevoerd —> status onbekend

Wordt het bloedonderzoek niet tijdig uitgevoerd, dan krijgt het bedrijf de status “onbekend”. Indien binnen 4 weken na het verstrijken van de termijn alsnog een uitslag van het bloedonderzoek beschikbaar is, kan de deelnemer binnen die periode contact opnemen met de statusbeheerder met het verzoek de uitslag af te handelen volgens 5.2. dan wel 5.3.

6. Tracering

6.1. Inhoud tracering

Tracering vindt plaats indien een bedrijf met de status IBR-vrij een infectie met het IBR-virus heeft ondergaan. Bij tracering beoordeelt de statusbeheerder of in een epidemiologisch relevante periode vóór de vaststelling van de infectie dieren zijn afgevoerd naar een ander bedrijf dat deelneemt aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) of het programma IBR-vrij (route tankmelk) dan wel er anderszins contact is geweest met een ander bedrijf dat deelneemt aan één van deze programma's.

6.2. Mogelijke infectie op basis van tracering —> status observatie

Een bedrijf dat deelneemt aan dit programma, de status “vrij” of “observatie” heeft en op basis van tracering mogelijk zelf geïnfecteerd is (contact bedrijf), krijgt/behoudt de status “observatie”.

6.3. Onderzoek contactbedrijven

Afhankelijk van de aard van het contact stuurt de statusbeheerder onderzoek op contactbedrijven aan. Het doel van dit onderzoek is een overdracht van infectie naar het contactbedrijf uit te sluiten. Het onderzoek kan bestaan uit bloedonderzoek op IBR gE-antistoffen bij de dieren die zijn aangevoerd van het bedrijf dat een infectie heeft ondergaan. Indien relevant stuurt de statusbeheerder het bedrijf aan voor uitvoering van ander onderzoek, zoals tankmelkonderzoek of bloedonderzoek bij een steekproef van dieren. Het door de statusbeheerder aangestuurde onderzoek dient binnen een termijn van 4 weken te worden uitgevoerd.

6.4. Beoordeling resultaten onderzoek contactbedrijven

Indien bloedonderzoek op contactbedrijven is uitgevoerd op een dier dat is aangevoerd van bedrijf dat een infectie met het IBR-virus heeft ondergaan, wordt de uitslag afgehandeld als de aanvoer van een bedrijf dat voor IBR niet de status “vrij” heeft (zie 5.).

Indien ander onderzoek wordt uitgevoerd en de uitslag hiervan is volledig en gunstig, dan krijgt het bedrijf de status “vrij” terug.

Indien ander onderzoek wordt uitgevoerd en de uitslag hiervan is naar oordeel van de statusbeheerder ongunstig, dan wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

7. Niet aangestuurd onderzoek

7.1. Onderzoek bij verwerpen

Een rund dat heeft verworpen behoort te worden onderzocht op aanwezigheid van IBR gE-antistoffen. Indien IBR gE-antistoffen worden aangetoond krijgt het bedrijf de status “observatie”. Het bedrijf wordt in

dit geval aangestuurd voor heronderzoek van het rund dat heeft verworpen. Het resultaat van het heronderzoek wordt binnen 7 dagen verwacht.

7.1.1. Heronderzoek ongunstig —> status in onderzoek

Indien bij het heronderzoek IBR gE-antistoffen worden aangetoond, wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

7.1.2. Heronderzoek gunstig

Wanneer het heronderzoek volledig en tijdig is uitgevoerd en geen IBR gE-antistoffen zijn aangetoond, dan krijgt het bedrijf de status 'vrij' terug. Een bedrijf met een andere status gaat verder met status en de onderzoeksfase waarin het zich bevindt.

7.1.3. Geen heronderzoek uitgevoerd

Indien een rund dat heeft verworpen zonder heronderzoek wordt afgevoerd wordt het bedrijf aangestuurd voor tankmelkonderzoek indien het dier 2 jaar of ouder was. Indien het rund jonger was dan 2 jaar wordt het bedrijf aangestuurd voor bloedonderzoek in een steekproef van dieren. Indien een gunstige uitslag wordt verkregen krijgt het bedrijf de eerdere status terug. Indien een ongunstige uitslag wordt verkregen wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

7.1.4. Heronderzoek niet tijdig uitgevoerd

Indien het heronderzoek niet tijdig wordt uitgevoerd krijgt het bedrijf de status "onbekend". Indien binnen 4 weken na het verstrijken van de termijn alsnog een uitslag van het bloedonderzoek beschikbaar is, kan de deelnemer contact opnemen met de statusbeheerder met het verzoek de uitslag af te handelen volgens 7.1.2.

7.2. Onderzoek bij klinische verschijnselen

Een rund waarbij klinische verschijnselen zijn waargenomen behoort te worden onderzocht op aanwezigheid van IBR-virus. Indien virus wordt aangetoond, wordt de deelname van het bedrijf aan het programma IBR-vrij (route intake bloed, bewaking tankmelk) automatisch omgezet naar deelname aan het programma IBR-vrij (route vaccinatie). Op laatstgenoemd programma is van toepassing het protocol IBR-vrij (route vaccinatie).

7.3. Overig niet aangestuurd onderzoek

Indien bij onderzoek om andere dan de in 7.1. en 7.2. genoemde redenen antistoffen tegen het IBR-virus of het IBR-virus zelf wordt aangetoond, vindt afhandeling plaats zoals bedoeld in 7.1. respectievelijk 7.2.

8. Overig

Indien zich omstandigheden of situaties voordoen waarin dit protocol niet voorziet, kan ZuivelNL de statusbeheerder aanvullende instructies geven voor het toekennen, opschorten of intrekken van statussen.